

СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА

**РЕФОРМУВАННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ**

МАТЕРІАЛИ

VI Міжнародної науково-практичної конференції
(Суми, 19–20 травня 2022 року)

Суми
Сумський державний університет
2022

Деякі вчені вважають, що виявлення наміру не можна розглядати як повноцінну частину вчинення кримінального правопорушення. Так як, відповідно до Кримінального кодексу України задум не несе за собою кримінальну відповідальність [4, с. 202].

Але, якщо особа вчиняє певні протиправні дії, які раніше були задумані та пізніше реалізовані, що заподіяли шкоду або створили реальну загрозу суспільним відносинам, що охороняються правами.

Отже, виходячи з переліченого раніше, формування умислу і його виявлення відноситься лише до безкарного діяння, щодо кримінальної відповідальності. Тобто, висновком є те, що необов'язково усі етапи розвитку кримінальної діяльності повинні бути караними.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Маслак Н.В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину : монографія. Харків, 2010. С. 185
2. Вереша Р.В. Умисел і його види (коментар до ст. 24 КК України). Вісник Академії адвокатури України. 2010. № 3. С. 6
3. Федорак Л.М. Злочинний намір у кримінальному праві України. Вісник Верховного Суду України. 2015. № 11. С. 6–48.
4. Сафронов С.О. Ознаки наявності у особи злочинного наміру або задуму. Форум права. 2017. № 3. С. 199–203.

ЦИФРОВА ВАЛЮТА ЯК ПРЕДМЕТ ЛЕГАЛІЗАЦІЇ (ВІДМИВАННЯ) МАЙНА, ОДЕРЖАНОГО ЗЛОЧИННИМ ШЛЯХОМ

Дегтяр Р. О.

*аспірантка кафедри КПДС ННІ права
Сумського державного університету*

Розвиток суспільних відносин в основному випереджає розвиток національного законодавства, через що цифрову валюту усе частіше використовують як фінансовий інструмент в межах корупційної діяльності, а також як предмет кримінальних правопорушень у сфері господарської діяльності, таких як: ухилення від сплати податків, шахрайство з фінансовими ресурсами, легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом тощо. Розповсюдженість цифрової валюти як інструменту вчинення злочинних діянь спричинено невизначеністю її правової природи, обігу та використання донині [1].

У науковій літературі поняття «цифрова валюта» та «криптовалюта» часто ототожнюють [2; 3; 4]. Розглянемо підходи до визначення цієї категорії.

Е. Молчанова, та Ю. Солодковський під «криптовалютою» пропонують розуміти фідучіарну цифрову валюту, валютний курс якої визначається за результатом попиту і пропозиції на валютному ринку, з відсутністю контролю через центробанки [2, с. 61]. І. А. Дерун., І. П. Складрук криптовалюту визначають як децентралізовану цифрову валюту, яка характеризується публічною доступністю в окремій спільноті та є засобом накопичення вартості, з можливістю використання їх для придбання реальних товарів та послуг і забезпечується технологією блокчейн [3, с. 167]. Т. В. Яцик зазначає, що криптовалюта (цифрова валюта) – це електронний платіжний засіб, курс якого залежить безпосередньо від попиту та пропозиції [4, с. 387].

Питання цифрової валюти як предмету легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом є чи не найактуальнішим на сьогодні через недостатність дослідження даної теми. Варто розглянути деякі з положень та позицій науковців, дослідження яких хоча б частково містять твердження з досліджуваного нами питання.

З цього приводу висловлювались О.Е. Радутний та О.Г. Ганжа, зазначаючи, що у широкому значенні криптовалюту допустимо розглядати як засіб вчинення кримінального правопорушення, або ж як його предмет, якщо під останнім передбачати не лише речі матеріального світу, з окремими властивостями яких законодавство пов'язує наявність ознак притаманних тому чи іншому кримінальному правопорушенню, але й інші явища (окрім криптовалюти, брати до уваги інформацію, електричну або теплову енергію тощо) [5, с. 169].

З цього приводу висловлюються Д. В. Казначєєва та А. О. Дорош, які визначають основні ознаки протиправних посягань, які реалізуються з використанням криптовалют:

- 1) діяння, вчинені у сфері обігу криптовалюти, мають цифрову природу, де криптовалюта є предметом або засобом вчинення кримінального правопорушення;
- 2) кримінальні правопорушення завжди вчиняються за допомогою функціонування віртуальних мереж;
- 3) основним мотивом вчинення таких кримінальних правопорушень є майнові або інші особисті інтереси [6, с. 152-153].

Легалізацію (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом відносять до категорії суспільно небезпечних діяння у сфері господарської діяльності.

Відповідно до ст. 3 Господарського кодексу України, під господарською діяльністю розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг

вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Заборона заздальгідь кримінальних форм поведінки як принципу здійснення господарської діяльності означає, що за жодних умов дані суб'єкти не можуть вчиняти діяння, що вочевидь є злочинно-економічними, навіть якщо внаслідок цього суб'єкт отримає найбільший прибуток [7].

Варто зазначити, що вчинення кримінальних правопорушень у зазначеній сфері діяльності спирається на наявні умови ведення ринкових господарських відносин та невинною зміною способів та предметів їх вчинення, що зумовлює високий рівень латентності. С.В. Іванцов, Е.Л. Сидоренко, Б.А. Спасенніков, Ю.М. Берьозкін та Я.А. Суходолов розглядаючи основні кримінологічні тенденції злочинів пов'язаних з використанням криптовалюти вводять нову наукову категорію під назвою «криптозлочинність», під якою пропонують розуміти комплекс діянь, які наділені єдиними системними властивостями, що вчиняються щодо безпосередньо криптовалюти або з її використанням [8].

Сферою, з використання цифрової валюти як предмету вчинення злочинів у сфері господарської діяльності, яка має чи не найбільший попит, є легалізація (відмивання) майна, одержаного злочинним шляхом. Будь-яка з таких валют, за своєю особливістю, функціонує у сфері складної інфраструктури, яка включає ланцюг осіб, які частіше за все знаходяться в різних країнах, забезпечуючи грошові перекази та вчинення платежів.

Неможливо не погодитись з думкою про те, що легалізацію (відмивання) доходів, одержаних злочинним шляхом, на сьогодні можна назвати не тільки негативним соціально-економічним явищем, а й системною загрозою, що може становити серйозну небезпеку для сталого розвитку національної економіки та негативно позначається на рівні життя населення [9, с. 215].

Серед способів легалізації майна, одержаного злочинним шляхом виділяють:

- 1) однорангові транзакції «людина – людина»;
- 2) застосування біткоїн-автоматів (криптоматів, криптотерміналів);
- 3) використання крипто-мікшерів, що забезпечують повну анонімність, через заплутування ланцюжки транзакцій;
- 4) використання нелегальних обмінних сервісів;
- 5) легалізація доходів через азартні онлайн ігри [6, с. 154].

У зазначених випадках цифрова валюта (криптовалюта) використовується або з метою безпосереднього досягнення результату (наприклад, у разі придбання товарів), або ж для полегшення вчинення кримінальних правопорушень. Більшість з таких випадків характеризується «трансформацією», тобто особа, з використанням грошових коштів,

отриманих протиправним шляхом, купує цифрову валюту, з подальшим їх обміном на фіатні «чисті» гроші.

Таким чином, легалізацією (відмиванням) майна, одержаного злочинним шляхом за допомогою цифрової валюти є кримінальне правопорушення, яке вчиняється за допомогою тих чи інших фінансових (віртуальних) операцій або інших домовленостей, в результаті яких таке майно вводиться в легальний обіг.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Popper N., Ruiz R. Leading Online Black Markets Are Shut down by Authorities. *The New York Times*. 2017. July 20.
2. Молчанова Е., Солодковський Ю. Глобальна сервісна природа сучасних криптовалют. *Міжнародна економічна політика*. 2014. № 1. С. 60–79.
3. Дерун І. А., Склярук І. П. Онтологічні аспекти сутності криптовалюти та її відображення в обліку. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2018. № 11(39). С. 163–170.
4. Яцик Т. В. Сутність криптовалюти та етапи її розвитку у фінансовому обліку. *Молодий вчений*. 2018. № 3. С. 385–390.
5. Радутний О. Е., Ганжа О. Г. Криптовалюта як нова дотична фінансового і кримінального права. Вороновські читання (Співвідношення матеріального та процесуального в регулюванні фінансових відносин): матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Чернівці, 4–5 жовтня. 2017 р.). Харків. Асоціація фінансового права України. 2017. 264 с. С. 168–171.
6. Казначеева Д. В., Дорош А. О. Кримінальні правопорушення у сфері обігу криптовалюти. *Вісник кримінологічної асоціації України*. 2021. №2 (25). С. 149-157.
7. Господарський кодекс України: від 16.01.2003 № 436-IV. *Відомості Верховної Ради України*, 2003, № 18, № 19-20, № 21-22, ст.144.
8. Иванцов С.В., Сидоренко Э.Л., Спасенников Б.А., Берёзкин Ю.М., Суходолов Я.А. Преступления, связанные с использованием криптовалюты: основные криминологические тенденции. *Всероссийский криминологический журнал*. 2019. Т. 13, № 1. С. 85–93.
9. Бех О. Протидія легалізації доходів, одержаних злочинним шляхом. *Підприємство, господарство і право*, 2021. № 2. С. 213-218.